

lif och välfärd för att ända in i det sista hålla sig kvar under det svenska väldet. Det hundraåriga lösslitningsarbetet kunde emellertid icke undgå att i någon mån utöfva inflytande på händelserna 1808, hvadan det för att fullständigt kunna uppfatta dessa är nödvändigt att, om än i allra största korthet, kasta en blick på sjuttonhundratalets Finland.

Finlands första och största pröfning började kort efter det den unge och själfkloke enväldskonungen Karl XII kastat sitt land in i krigsföretag, hvilkas vidd mänskligt öga icke kunde skönja, eller åtminstone visade ifrån sig alla tillbud om fred, en fred, som det efter flera års hungersnöd lidande landet så väl hade behöft. Visserligen berörde kriget ännu icke på länge Finlands landamären, men Finlands kraft utsögs under gagnlöst försvar af Östersjöprovinserna, hvilka utan enhetlig ledning icke kunde med egna medel försvaras mot tsarens öfvermakt, och hvilka gingo förlorade den ena efter den andra, under det konungen förbrukade Sveriges krafter i kampen mot konung August. Förkänningar af det, som komma skulle, hade dock icke saknats; förlusten af Nöteborg och Nyenskans, S:t Petersburgs anläggning och det fåfänga anfallet mot Viborg 1706 jämte fiendens vilda framfart i de af honom eröfrade landsdelarna söder om Finska viken talade ett ganska tydligt språk. När sedan Karl XII:s och Sveriges makt och anseende gått i kvaf genom Poltavaslaget, när Finlands förmur fallit och fienden öfver Viborgs mera än fyra århundraden gamla fäste inträngde i landet, då förmädde den ringa återstod af stridbara män, som det redan långvariga kriget kvarlämnat, utmattade, utan hjälp från moderlandet, hvilket måste anstränga sig för sitt eget försvar, och vanligen under tvifvelaktig ledning, icke motstå böljsslagen österifrån, och under loppet af 1713 föll hela södra Finland med dess hufvudstad i fiendens händer. Och efter den förtviflans kamp, som general K. M. Armfelt mot öfvermakten utkämpade vid Storkyro den 19 februari 1714, öfversvämmade ryssarna äfven norra Finland. Såsom en ödets ironi fördes den sista återstoden af Finlands stridskrafter 1718 på eröfringståg mot Norge, och hvem har icke gripits af djupaste deltagande vid skildringen af de armfeltiska karolinernas undergång i fjällen!

Hvad det arma Finland fick lida under kriget och under de åtta långa år, ryssarna höllo landet besatt, därom torde ingen under nu varande förhållanden lefvande kunna göra sig ens en svag föreställning. »Förbindelsen med moderlandet i väster var afbruten. Frukterna af seklers arbete såväl på den materiella odlingens som den andliga bildningens fält voro bortsopade, och ett nästan fullständigt barbari hade träd i stället. Landets befolkning var skingrad på olika håll; en del lefde i tråldom i Ryssland; andra hade flytt till Sverige, och de, som förblifvit i hembygden, voro underkastade segrarens alla nycker.»* Men intet lidande är så stort, att icke

* *Schybergson*: Finlands historia II, sid. 39. Samma arbete uppgifver Finlands befolkning år 1723 till 275—300 tusen eller 84 procent af befolkningens storlek före kriget.